

Warszawa, dn. 20.10.2018

Dr hab. prof. SGH Agnieszka Alińska
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Kolegium Ekonomiczno-Społeczne
Katedra Skarbowości

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani mgr Adriany Przybyszewskiej pt. *„Przedsiębiorczość kobiet a działalność podmiotów mikrofinansowych w zróżnicowanych uwarunkowaniach kulturowych”* przygotowanej na Wydziale Ekonomii, Zarządzania i Turystyki w Jeleniej Górze, Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu pod kierunkiem naukowym dr hab. Jacka Adamka, prof. UE i dr Andrzeja Kozy.

I. Uwagi wstępne

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska autorstwa mgr Adriany Przybyszewskiej stanowi kompleksową, wieloaspektową i niezwykle interesującą analizę o charakterze interdyscyplinarnym, ukierunkowaną na aplikacyjność uzyskanych wniosków. Praca dotyczy aktualnych problemów i wyzwań związanych z rozwojem przedsiębiorczości poprzez wzrost aktywności kobiet na rynku pracy i poprawy efektywności podejmowanych przez nie przedsięwzięć biznesowych. Podejście kobiet do zakładania nowych firm i rozwoju już istniejących jest uzależnione od wielu uwarunkowań, wśród których bardzo ważną rolę odgrywają czynniki kulturowe. Zupełnie odmienne jest postrzeganie aktywności zawodowych kobiet, ich nastawienia do zakładania nowych firm i rozwoju osobistego w kulturze islamu, hinduizmie oraz kulturze zachodu. Jedną z kategorii instytucji finansowych, które zwracają istotną uwagę na rozwój zawodowy kobiet, ich potrzeby, możliwości oraz realizację własnych planów i pasji są instytucje mikrofinansowe. Autorka pracy wykazała się niezwykle dobrym wyczuciem w doborze analizowanych zagadnień popartych szeroką wiedzą teoretyczną z zakresu kulturoznawstwa, przedsiębiorczości, jak i obszerną znajomością specyfiki funkcjonowania instytucji mikrofinansowych jako pośredników finansowych.

Wyniki badań i przeprowadzonych analiz zaprezentowane w recenzowanej pracy doktorskiej zostały wykonane w obszarze badawczym stosunkowo nowym, bardzo mało znanym i słabo rozpowszechnionym w polskiej literaturze przedmiotu i wynikach badań empirycznych. Zagadnienia związane z funkcjonowaniem i organizacją instytucji mikrofinansowych są bardzo często marginalizowane ze względu na wielkość i znaczenie rynkowe tej części systemu finansowego. Jeżeli do oceny uwarunkowań związanych z funkcjonowaniem instytucji mikrofinansowych dodane zostały także zagadnienia odnoszące się do oceny czynników i uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości wśród kobiet, to zarówno wybór tematu, jak i zakres prowadzenia tego rodzaju badań należy uznać za niezwykle złożone i wymagające bardzo dużych umiejętności analitycznych i odpowiedniego przygotowania warsztatowego, czym wykazała się Autorka niniejszej pracy. Jednocześnie podkreślić należy, że zamieszczone w pracy wyniki badań zostały przeprowadzone poprawnie w kontekście przyjętych tez i wstępnych założeń badawczych a przy tym posiadają aspekt poznawczy. Dotyczy on zarówno rozwoju nauki finansów i ekonomii, jak i praktyki gospodarczej związanej przede wszystkim z poszukiwaniem finansowych czynników i determinant rozwoju przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie potencjału i znaczenia kobiet w procesach gospodarczych, z którymi mamy do czynienia w różnych środowiskach kulturowych.

II. Ocena przyjętego problemu badawczego, tematu i zakresu przeprowadzanych analiz

Rozprawa doktorska magister Adriany Przybyszewskiej spełnia kryteria merytoryczne i formalne jakie stawiane są dla prac doktorskich. Strukturę pracy oceniam jako logiczną, spójną i zgodną z przyjętymi przez Autorkę hipotezami i założeniami badawczymi. Hipoteza badawcza została sformułowana następująco: *„...różnicowanie kulturowych uwarunkowań przedsiębiorczości kobiet kształtuje praktykę współczesnych kobiet”*... Nie mam zasadniczych merytorycznych uwag do tak sformułowanej hipotezy, jednak słowo „praktykę” zastąpiłabym innym słowem, np. „aktywność zawodową”, czy „decyzyjność”.

Treść hipotezy głównej została uzupełniona następującymi hipotezami szczegółowymi:

1. Czynniki decydujące o przedsiębiorczości człowieka dają podstawę do ich rozróżnienia według kryterium płci;
2. Cechy/wymiary kulturowe należy traktować jako element kształtujący przedsiębiorczość osób funkcjonujących w danym otoczeniu /środowisku kulturowym, czego odzwierciedleniem mogą być zachowania przedsiębiorcze kobiet;

3. Współczesny obraz mikrofinansów jest niejednorodny w swym przekazie, silnie uzależniając się od cech środowiska, w którym realizują one swe cele;
4. Uwarunkowania kulturowe a w nich zróżnicowanie roli kobiet i nierówność płci, z różną siłą kształtują działania instytucji mikrofinansowych funkcjonujących w odmiennych obszarach kulturowych;
5. Przedsiębiorczość kobiet w przemianach społeczno-gospodarczych oraz jej wsparcie przez produkty i podmioty mikrofinansowe odgrywa ważną rolę w rozwoju wszystkich gospodarek, ze szczególnym uwzględnieniem tych, w których obserwuje się wysoki poziom ubóstwa.

W mojej ocenie, sposób dowodzenia i weryfikacji hipotezy zasadniczej oraz hipotez szczegółowych zostały przedstawione w pracy bardzo rzetelnie, wskazując tym samym na niezwykle wszechstronną znajomość analizowanej problematyki badawczej i bardzo dobre przygotowanie warsztatu naukowego i badawczego Doktorantki. Pewne moje zastrzeżenia - przede wszystkim w zakresie braku jednoznacznego przekazu przyjętego sformułowania - zgłosiłabym do hipotezy szczegółowej nr 3. Niefortunne oraz zbyt ogólne sformułowanie treści może sprawiać trudności w jej zrozumieniu i prawidłowym odczytaniu koncepcji przyjętej analizy, która towarzyszyła Autorce pracy.

Cel i zakres pracy zostały jasno zdefiniowane a ponadto Autorka doskonale wywiązuje się z postawionych zadań badawczych. Głównym celem rozprawy doktorskiej była *ocena roli kulturowych uwarunkowań przedsiębiorczości kobiet w kształtowaniu obrazu współczesnych mikrofinansów*. Na tle tak sformułowanego celu pracy jednoznacznie zdefiniowane zostało podejście do przyjętej koncepcji pracy, z której wynika, że kobiety odgrywają istotną rolę w rozwoju mikrofinansów. Wydaje się, że możliwym a nawet wskazanym byłoby przeprowadzenie także analizy przyczynowo - skutkowej opartej na odmiennym założeniu, a mianowicie, że to instytucje mikrofinansowe, ich oferta produktowa oraz aktywność na rynku usług finansowych przyczyniają się do wzrostu aktywności kobiet oraz liczby i skali prowadzonej przez nie działalności biznesowych. To jest moja ogólna sugestia do ewentualnych, dalszych badań przeprowadzonych przez Autorkę w przyszłości, których zarys został już zaprezentowany w siódmym rozdziale pracy a także odniesienia się do tych zagadnień podczas obrony pracy doktorskiej.

Pozytywnym elementem recenzowanej rozprawy jest jej przygotowanie w oparciu o dostępną literaturę przedmiotu, analizę dostępnych danych, materiały źródłowe oraz wyniki własnych badań ankietowych przeprowadzone metodą sondażu diagnostycznego. Bardzo wskazanym i poprawnym przedsięwzięciem Autorki pracy jest zróżnicowanie metod

badawczych w zależności od obszaru geograficznego charakterystycznego dla danej kultury. W ten sposób uzyskano własny zestaw materiałów źródłowych, na podstawie którego zidentyfikowano podstawowy zestaw czynników i determinant wpływające na różny poziom i formy aktywność zawodowej kobiet i ich wpływu na rozwój przedsiębiorczości w islamie, hinduizmie, kulturze zachodu oraz w Polsce. Okazuje się, że istotnym elementem wzmocnienia pozycji przedsiębiorczych kobiet na rynku pracy w postaci samozatrudnienia są wszelkiego rodzaju inicjatywy i przedsięwzięcia podejmowane przez szeroką grupę różnorodnych typów instytucji mikrofinansowych. Podmioty te mają bardzo dobre rozeznanie w potrzebach i możliwościach finansowo-organizacyjnych swoich klientów, w tym także kobiet, ze względu na ich cechy charakterystyczne takie jak np. ograniczony zakres prowadzonej działalności czy dobra znajomość lokalnych uwarunkowań prowadzenia działalności biznesowej. Dużą rolę w działalności mikrofinansów odgrywają także te decyzje, które opierają się nie tylko na aspektach finansowych i ekonomicznych, ale także stanowią odzwierciedlenie stanu i potrzeb społecznych zgłaszanych przez lokalną społeczność. Na wszystkie te elementy zwraca uwagę Pani A. Przybyszewska i poddaje je wnikliwej analizie.

III. Ocena konstrukcji pracy, jej układu i zawartości merytorycznej kolejnych rozdziałów dysertacji

Recenzowana praca składa się z 410 stron. Jest to bardzo dużo, jednak zgromadzony, obszerny materiał badawczy wymagał omówienie i zestawienie wniosków, co uzasadnia ponadstandardową liczbę stron niniejszej dysertacji. Przygotowana treść podzielona została na siedem zasadniczych rozdziałów, wstępu, zakończenia oraz zestawienia wykorzystanej literatury i wyszczególnienia spisu tabel, wykresów, rysunków i załączników. Całość opracowania charakteryzuje się zachowaną spójnością prowadzonych rozważań oraz logicznym układem, które razem stanowią podstawę do właściwego wnioskowania i sformułowania końcowych konkluzji oraz trafnych spostrzeżeń, wniosków i rekomendacji na przyszłość. Zachowano proporcje pomiędzy zakresem rozważań prezentowanych w części teoretycznej (rozdziały pierwszy, drugi i trzeci) oraz empirycznej dysertacji (rozdziały czwarty, piaty i szósty). Ostatni rozdział siódmy ma charakter podsumowania i zaprezentowania koncepcji własnych Autorki na temat przyszłości i wyzwań dla mikrofinansów w świetle zróżnicowań kulturowych znajdujących swoje odzwierciedlenie w poziomie zaangażowania się kobiet we własnych przedsięwzięciach biznesowych.

We wstępie pracy zawarto uzasadnienie podjęcia tematu, wskazując na konieczność przeprowadzenia wieloaspektowych badań empirycznych i konieczności zaprezentowania przeglądu stanu wiedzy teoretycznej odnoszącej się zarówno do zagadnień związanych z działalnością instytucji mikrofinansowych, jak i analizą czynników oraz determinant przedsiębiorczości w różnych systemach gospodarczych i środowiskach kulturowych. W tej części pracy zamieszczono wszelkie wymagane dla dysertacji elementy: czyli hipotezy badawcze, cel pracy, jej zakres i omówioną strukturę.

W pierwszym rozdziale pracy, który stanowi typowe podłoże teoretyczne do dalszych pogłębionych analiz, przeprowadzona została ocena przedsiębiorczości jako zjawiska gospodarczego, ekonomicznego i finansowego. Omówiona została klasyfikacja przedsiębiorstw a także determinanty i uwarunkowania podejmowania decyzji o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza przez kobiety (pkt.1.3). W mojej ocenie jest to część pracy przygotowana poprawnie i rzetelnie. Jednak dokonałabym większych skrótów (zwłaszcza w pkt 1.1. i 1.2), gdzie Autorka wykazuje się znajomością niezwykle bogatego zestawu pozycji literatury przedmiotu i stara się udowodnić, że potrafi je odpowiednio wykorzystać.

Treść rozdziału drugiego poświęcona została kulturowym uwarunkowaniom podejmowania działalności gospodarczej. Jest to rozdział bardzo ciekawy i poznawczy, gdyż w niewielkim zakresie zagadnienia te są analizowane na kierunkach ekonomicznych i finansowych. Jak słusznie podkreśla Autorka pracy, kultura jest pojęciem wieloznacznym i szerokim a przez to trudnym do jednoznacznego zdefiniowania. Jednak mojej ocenie wyjaśnienie tego pojęcia i jego umiejscowienia w nurtach teorii ekonomii zostało w pełni zrealizowane. Dlatego tę część pracy oceniam jako bez zarzutów.

Treść rozdziału trzeciego pracy została poświęcona charakterystyce sektora mikrofinansów. Autorka koncentruje się przede wszystkim na identyfikacji zasadniczych cech i czynników rozwoju tych instytucji mikrofinansowych w kontekście ich wykorzystania dla potrzeb zawodowego rozwoju kobiet. Ten fragment pracy oceniam bardzo wysoko, gdyż zaprezentowane wyniki analiz potwierdzają słuszność postawionych hipotez badawczych i ich pozytywnej weryfikacji a jednocześnie stanowią podstawę do uzyskania odpowiedzi na sformułowane pytanie: czy instytucje mikrofinansowe spełniają swoje funkcje finansowe, ekonomiczne i społeczne w aktywizacji zawodowej kobiet w różnych uwarunkowaniach kulturowych.

Kolejne trzy rozdziały (czwarty, piąty i szósty) mają charakter empiryczny i aplikacyjny. W rozdziałach tych zaprezentowano czynniki, uwarunkowania i efekty rozwoju

przedsiębiorczości kobiet w kontekście wykorzystania potencjału i zasobów jakimi dysponują instytucje mikrofinansowe w kulturze islamu, hinduizmu i kulturze zachodu oraz w Polsce. Autorka bardzo trafnie dokonuje identyfikacji związków przyczynowo - skutkowych między aktywnością kobiet w biznesie a ofertą i skutecznością działań podejmowanych przez instytucje mikrofinansowe. Przeprowadzone badania empiryczne stanowiły podstawę do opracowania treści rozdziału siódmego, w którym zamieszczono sugestie i własne opinie Autorki w odniesieniu do wyzwań współczesnych mikrofinansów. Ta część pracy ma charakter aplikacyjny i podsumowujący w zakresie zdefiniowania determinant kulturowych i ich znaczenia w kształtowaniu relacji pomiędzy przedsiębiorczością kobiet a aktywnością mikrofinansów. Autorka koncentruje się przede wszystkim na charakterystyce tych obszarów działalności mikrofinansów, które są dedykowane dla kobiet i na tej podstawie identyfikuje ważne obszary poprawy działalności mikrofinansów, tj.: zwiększenie zdolności zarządzania, dostosowanie technologii do potrzeb klientów i wzrost znaczenie potrzeb klientów w opracowywaniu nowych celów i zakresu ich działalności. Konkluzją całości przeprowadzonych rozważań jest zestaw wniosków i rekomendacji różnych uwarunkowań kulturowych i ich znaczenia w rozwoju mikrofinansów, co powinno mieć bezpośrednie przełożenie na poprawę poziomu przedsiębiorczości wśród kobiet.

Na tle powyższych moich wniosków i konkluzji wyraźnie widać, że przyjęta koncepcja i struktura pracy jest poprawna, gdyż pozwala dokonać charakterystyki odbiorców usług mikrofinansowych, jakimi są kobiety w różnych uwarunkowaniach kulturowych a następnie zidentyfikować ich potrzeby w poszukiwaniu bardziej optymalnych oraz efektywnych rozwiązań produktowych w zakresie usług finansowych. W pełni zgodzić należy się z Autorką rozprawy doktorskiej, która udowadnia, że skala i zakres działalności prowadzonej przez instytucje mikrofinansowe stanowi podstawę do poprawy zakresu i skali działalności biznesowej kobiet i aktywizujących biernie zawodowo osoby płci żeńskiej. Na szczególnie pozytywne podkreślenie zasługuje trafność dokonanego wyboru metody prowadzonych analiz w odniesieniu do segmentu mikrofinansowych instytucji, które charakteryzują się dużą specyfiką funkcjonowania na rynku usług finansowych oraz znaczeniem społecznym.

Reasumując, z pełnym uznaniem należy odnieść się do tak zrealizowanego przedsięwzięcia naukowego jakim jest przygotowanie przez Panią A. Przybyszewską rozprawy doktorskiej pt. *„Przedsiębiorczość kobiet a działalność podmiotów mikrofinansowych w zróżnicowanych uwarunkowaniach kulturowych”*. Niewątpliwie o powodzeniu tego ambitnego przedsięwzięcia naukowego, w mojej opinii, zdecydowały następujące czynniki:

- precyzyjne, oparte na bardzo dobrej znajomości literatury i praktyki działalności związanej z rynkiem instytucji mikrofinansowych;
- logiczna struktura pracy podporządkowana charakterowi tego zamierzenia naukowego określonego przez cele pracy, hipotezy badawcze oraz klarowny i przekonujący język prowadzonych rozważań;
- systematyczna, zdecydowana i konsekwentna realizacja przyjętych celów i zamierzeń badawczych;
- wysoki poziom warsztatu naukowego Autorki, zwłaszcza w obszarze krytycznej oceny na podstawie przeglądu literatury przedmiotu oraz opracowania własnego formularza ankiety i przeprowadzenia badań empirycznych. Dzięki połączeniu wiedzy teoretycznej i praktycznych umiejętności możliwe stało się uzyskanie odpowiedzi i wskazanie rozwiązań na podjęte w pracy, złożone a jednokrotnie trudne do jednoznacznej oceny, problemy badawcze.

Ponadto pragnę podkreślić, że opracowanie przygotowane zostało w sposób rzetelny, sumienny i estetyczny. Oprócz tekstów opisujących najważniejsza zjawiska i problemy z zakresu analizy przyjętego tematu, zamieszczone zostały tabele i wykresy obrazujące wyniki źródłowych analiz. Taka prezentacja przeprowadzonych badań znacznie wzbogaciła wizualną i merytoryczną ocenę pracy.

IV. Znajomość literatury przedmiotu

W rozprawie Doktorantka zebrała i odpowiednio wykorzystała obszerną literaturę naukową, przeprowadziła badania ankietowe, zgromadziła materiał źródłowy i dokonała zestawienia danych statystycznych. W pełni korespondują one z przyjętym podstawowym celem pracy i celami częściowymi, co w efekcie pozwala na przeprowadzenie badań oraz aktualnych analiz o interdyscyplinarnym charakterze. W zestawieniu bibliograficznym znalazło się ponad 321 pozycji książkowych i artykułów naukowych oraz liczne pozycje internetowe, jak również zestaw aktów prawnych. Ilość ta wzbudza uznanie i wskazuje, że Autorka rozprawy doktorskiej zebrała bogatą literaturę przedmiotu. Przewagę stanowią pozycje literatury obcojęzycznej (192 pozycje), do których Autorka sięga stosunkowo często, co można wytłumaczyć przede wszystkim specyfiką i zakresem przyjętego tematu badawczego (zwłaszcza jego treści w rozdziałach czwartym, piątym i szóstym). Ponadto podkreślić należy, że większość stwierdzeń zamieszczonych w pracy znajduje swoje udokumentowanie bądź w

odniesieniu od literatury przedmiotu, danych statystycznych bądź w drodze odwołania się do wyników przeprowadzonych badań ankietowych. Świadczy to o przemyślanej koncepcji prowadzonych wywodów oraz rzetelności i systematyczności Pani mgr A. Przybyszewskiej w prowadzonym postępowaniu badawczym.

Pozytywna ocena zestawu pozycji książkowych i danych faktograficznych wykorzystanych w trakcie przygotowywania rozprawy świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym doktorantki i wkładzie własnej pracy w opracowanie finalnej wersji rozprawy doktorskiej. W ten sposób zaprezentowano aktualny stan i zarysowujące się tendencje z jednej strony w rozwoju i aktywności zawodowej kobiet, a z drugiej dalszych działań podejmowanych przez instytucje mikrofinansowe w Polsce i na świecie.

Duże znaczenie w ocenie poziomu znajomości literatury przedmiotu ma także dokonana przez Autorkę pracy selekcja zebranych informacji a następnie ich prezentacja. Taka koncepcja pracy pozwoliła na usystematyzowanie zgromadzonych informacji oraz sformułowanie istotnych przesłanek, które wskazują na konieczność stworzenia podstaw do formułowania propozycji nowych rozwiązań systemowych i wyzwań, przed którymi stoi zarówno globalna gospodarka i funkcjonujący w jej strukturach system finansowy wraz z sektorem mikrofinansów.

V. Uwagi techniczne, redakcyjne i językowe

Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana starannie pod względem edytorskim i redakcyjnym, generalnie napisana jest poprawnym językiem, chociaż w niektórych jej fragmentach występują niezręczne sformułowania stylistyczne. Zamieszczone w pracy tabele, wykresy i zestawienia w sposób przejrzysty i zrozumiały sposób ilustrują koncepcje badań prowadzonych przez Autorkę. Ogólnie jednak styl rozprawy oraz jej stronę formalną (przypisy, bibliografia) uznać należy za poprawne. Zasadniczo język pracy jest klarowny, a wywody czytelne i logiczne.

VI. Wnioski końcowe

Recenzowaną dysertację oceniam ogólnie jako interesujące, wieloaspektowe i aktualne opracowanie naukowe. W mojej opinii jest to oryginalna praca badawcza, której ostateczny kształt w pełni uzasadniony jest przyjętą koncepcją badawczą. Pomimo niezwykle trudnej problematyki, która przyjęta została jako przedmiot analiz i badań, Autorka w pełni wywiązała

się z przyjętych założeń badawczych i sformułowała trafne i logiczne wnioski końcowe. Jest to niewątpliwa zasługa dużej wiedzy, umiejętności praktycznych i erudycji. Autorka wykazała się umiejętnościami przeprowadzenia analiz teoretycznych oraz przygotowania opracowania naukowego, które posiada walory poznawcze i aplikacyjne. Rozważania teoretyczne oparte zostały na pogłębionych studiach literaturowych, badaniach własnych oraz na analizie uzyskanych wyników i ich prawidłowej implementacji. Istotnym źródłem informacji były także przeprowadzone badania ankietowe.

Atutami tej pracy są między innymi: wieloaspektowości i aktualność poruszanych zagadnień oraz prezentacja praktycznych rozwiązań ilustrujących sposoby i metody rozwoju przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie potencjału biznesowego kobiet. Wiodącą rolę w tym zakresie odgrywają instytucje mikrofinansowe, które w swojej misji i celach działalności, pomimo różnic kulturowych, dążą do zapewnienia finansowania i pomocy w rozwoju przedsiębiorczości wśród kobiet. Wyniki prowadzonych badań, zwłaszcza te pozyskane w wyniku przeprowadzonych badań ankietowych mogą być wykorzystane nie tylko jako efekt pracy naukowej, ale także mogą stanowić bardzo interesujące źródło informacji dla wielu typów i rodzajów instytucji mikrofinansowych funkcjonujących w Polsce. Instytucje te zgłaszają duże zapotrzebowanie na wyniki badań, które pozwolą im na dopasowanie się do potrzeb klientów, w tym także tych potrzeb zgłaszanych przez kobiety, które bardzo często są słabo rozpoznane a nawet marginalizowane. Poza tym wyniki badań stanowić mogą również bardzo ciekawą lekturę dla każdego, kto jest zainteresowany perspektywami, kierunkiem i sposobem rozwoju mikrofinansów w Polsce.

Reasumując, w mojej opinii, Doktorantka prezentuje dojrzały warsztat pracy naukowej i dowodzi swojej pełnej zdolności do prowadzenia samodzielnych badań naukowych a także spełnia wymogi zarówno formalne, jak i merytoryczne określone przepisami ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2016 r. poz. 882 i 1311 z późn. zm.). W związku z zaprezentowaną powyżej oceną stwierdzam, że praca Pani Adriany Przybyszewskiej pt. *„Przedsiębiorczość kobiet a działalność podmiotów mikrofinansowych w zróżnicowanych uwarunkowaniach kulturowych”* w pełni odpowiada wymogom stawianym rozprawom doktorskim i wnoszę o jej przyjęcie oraz dopuszczenie do publicznej obrony.

